

Mars 2022

Öbackabrevs

IDROTT
FÖRSVAR
PLANETER
KORSORD
PÅSKRECEPT
RELIGIONER
VATTEN
LÄSK

INNEHÅLL

- 3 Lättläst: Tätta idrottstävlingar
- 4-7 Försvar: Regimenten och försvarsområden
- 8-9 Lättläst: Regerande drottningar
- 10-11 Planeterna i vårt solsystem
- 12 Vitlök & kapslar, Tidsplan tidning
- 13 Blyerts
- 14 Mineralvatten, läsk och must
- 15-17 Glasfåglar del 2
- 18-21 Vårrecept
- 22-23 Världsreligionernas heliga hus
- 24-25 Nathan Söderblom
- 26-27 Lättläst: Vatten
- 28 Korsord
- 29 Finn Fyra Fel
- 30-31 Lakrits och salmiak
- 32-34 Lättläst: Internationell humor
- 35 Facit
- 36 Papper och Stygn flyttar

De här har bidragit med material i detta nummer:

Stina Palm

Malin Stenberg

Charlotte Björk

Martin Feldt

OBS!

**KOLLA
BAKSIDAN**

Hör av er om ni har något ni skulle vilja ha med i tidningen eller idéer om vad vi kan skriva om.

Maila på:
dagligverksamhet.Papper-stygn@harnosand.se

Stina

LÄTTLÄST

TÄTA IDROTTSTÄVLINGAR

Sommar-Paralympics 2020 i Tokyo i Japan, som blev flyttat till 2021 slutade söndagen den 5 september.

Fredag 4 februari-söndag 20 februari gick Vinter-Paralympics i Peking i Kina.

Det var bara 22 veckor och 5 dagar (159 dagar) senare. Då hade OS börjat en månad tidigare.

Peking blir första stad att arrangera både sommar- (2006) och vinter-OS/Paralympics.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: paralympics.se, sok.se

Svenska Försvaret

Regementen

Bataljon: Förband som ofta är specialiserat för en viss militär uppgift. Underavdelning till en brigad eller ett regemente.

Brigad: Flera bataljoner

Flottilj: Förband i flygvapnet (flygflottilj) och flottan

Marininfanteri: Äntringsstrid och landstigning

Regemente: Förband i armén. Utbildar soldater.

Förband: Enhet organiserad för en viss uppgift i krig eller fred. En existerande organisation med sin utrustning, personal, specifika uppgift etc.

Armén: Vid hot mot Sverige är det de som står för försvaret på marken. Även internationellt.

A: Artilleri. Kanoner

F: Flyg

I: Infanteri. Fotsoldater

K: Kavalleri. Beridna soldater

KA: Kustartilleri. Båt- eller ubåtssoldater

Lv: Luftvärnet

P: Pansar. Fordon

S: Signal. Samband

T: Träng. Proviant, reparation, sjukvård

Dragoner kan vara både K och I

Fo: Försvarsområde

Några före detta regementen

Listade efter bokstäver och siffror. Där det finns fler i samma stad står de tillsammans.

F15, Söderhamn

K8, Umeå

A4: Östersund. 1893–1997. Idag är det bl. a. Mittuniversitetet

I5: Östersund. 1928–2005. Idag är det bostäder, kontor och rymmer flera verksamheter.

A5: Upplands artilleriregemente. 1 oktober 1894–31 december 1927. 1986 byggdes kasernerna om till Gluntens Forsknings- och Företagspark och den första hyresgästen flyttade in. I Kaptenshuset finns ett ortopedtekniskt företag. 1994 bildades Uppsala Science Park.

I5: Jämtlands fältjägarbatal. Verkade i olika former 1670–1997, 2000–2004 och återigen från 2022. Förbandsledningen finns i Östersunds garnison.

I8: 1900–1957. Infanteri, Uppsala. Kasernbyggnaderna är byggda 1909–1912 och ritade av arkitekten Victor Bodin. Intill exercisfältet låg en dansbana. Polacksbacken var kasern- och övningsområde.

S1: 1957–1982. Signalbataljon, Uppsala. Idag är det bl. a. Uppsala universitets IT-institution i Informationsteknologiskt centrum (ITC).

Luftstridsskolan 20050101–

Flygstaben 2019-01-01–

F15: Hälsinge flygflottilj, Söderhamn. 1 juli 1945–30 juni 1998. Idag är det Flygstadens företagspark, 188 hektar med 71 byggnader och drygt 300 anställda på ett 70-tal företag. Fordonsprogrammet Lastbil m.m. finns också på området.

KA5: 1943–1998 Härnösands kustartilleriregemente. Idag finns lite

militär verksamhet, bl. a. bandvagnsträning. I övrigt rymmer området hemtjänstlokaler och flera företag.

I20: Infanteri, Umeå. 1893–2000. Sedan 1998 bara en försvarsområdestab. Helt nedlagt 2002. Idag är området företagsparken Umestan med cirka 130 företag. Redan innan den totala nedläggningen av regementet fanns delar av en gymnasieskola med estetiska och medicinriktningar där, men då flyttade hela skolan in. På området finns även tre grundskolor, delar av polisutbildningen m.m.

K8: 1901–1927, 1958–1980 Norrlands dragonregemente/Kavalleriförband, Umeå. En kavallerist eller infanterist kan även benämnas dragon. Dragon används i många namn i staden. Idag är K8 stadshuset.

I14: 1630–1997 Hälsinge regemente, Infanteri. Verkade först i Hälsingland (därav namnet), sedan med utgångspunkt i Gävle. Idag är det området Kungsbäck som rymmer högskola med många läroinriktningar.

I21: Västernorrlands regemente, Infanteri, Sollefteå 1869–1983 och 1991–2000. Idag finns 44 byggnader om sammanlagt 48 600 kvadratmeter. Kommunen hyr bl. a. en gymnasieskola. Även Migrationsverket finns på området.

P6: Norra skånska regementet var ett pansarförband 1963–30 juni 1994. Förbandsledning i Kristianstads garnison. 1 juli 1994 blev Skånska dragonregementet ett försvarsom-

rådesregemente och fick det samlade ansvaret inom Kristianstads försvarsområde (Fo14), som Norra Skånska dragonregementet (P2/Fo14).

S3: Signalregemente i Boden, nedlagt år 2000. 2000–2004 Norrlands signalbataljon (Signbat/I19). I19 innefattar även gamla Lv7 (Norrlands luftvärnsbataljon i Luleå, Lvbat 1942–2004.). Förbandsledningen var förlagd i Bodens garnison.

I9: Skaraborgs regemente 1624–1942. Förbandsledningen var förlagd i Skövde. Oklart vad som finns på området nu.

Värnplikt återinfördes 1 juli 2017 efter exakt 10 år. Uppgifter kan vara inaktuella.

Aktiva regementen

P4: Skaraborgs regemente 1942–1997, 2000–. Pansarbataljon. Skövde. Utbildar, producerar och utvecklar krigsförband för markstrid. Man har brigadsstab, 2 pansarbataljoner och 1 tungtransportkompani.

LG: Livgardet. 14 januari 1521–2000 I1, Svea livgarde är ett I- och K-regemente inom svenska armén sedan 2000, med 4 bataljoner – Försvarsmaktens militärpolis enhet, Internationella utbildningsenheten. Förbandsledningen är förlagd i Kungsängens garnison (Stockholm). Regimenten finns även i Göteborg, Karlskrona, Märsta, Stockholm, Sollefteå. Övningsplatser är Faluns skjutfält, Kungsängens övnings- och skjutfält, Marma skjutfält i Gästrikland.

14 maj 2019 överlämnade Försvarsberedningen sin slutrapport till regeringen, där man bl. a. föreslog att Norrlands dragonregemente (K4) skulle återupprättas för utbildning av norrlandsjägerbataljoner. Försvarsmakten föreslog en ny organisationsenhet i Arvidsjaur. 24 september 2021 återinvigdes K4. Älvsborgs amfibieregemente Amf4 i Göteborg den 1 oktober, Upplands flygflottilj F16 i Uppsala den 14 oktober, Dalregementet I13 i Falun 23 oktober och Västernorrlands regemente I21 i Sollefteå/Östersund 16 januari i år. I Kristinehamn pågår förberedelser för etableringen av Bergslagens artilleriregemente A9, men där måste man också bygga upp från grunden. Planen är full kapacitet 2024.

Vid invigningarna har förbanden hunnit olika långt i sin uppbyggnad. Förbanden i Arvidsjaur, Göteborg och i Uppsala etableras på garnisoner där det sedan tidigare finns militär verksamhet. Andra förband som i Falun, Sollefteå/Östersund och i Kristinehamn behöver byggas upp mer från grunden med personal, lokaler samt övnings- och skjutfält.

Försvarsområden (uppdelningar genom historien)

Fo14: Kristianstad/Skåne
Fo21: Gävle/Gävleborg
Fo22: Östersunds/Jämtland
Fo23: Härnösand/Västernorrland/
Västernorrland, Jämtland
Fo35: Skövde/Skaraborg
Fo47: Uppsala/Uppsala och
Västmanland
Fo53: Dalarna och Gävleborg
Fo61: Västerbotten
Fo63: Boden

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia, forsvarsmakten.se

I20, Umeå

I14, Gävle

KA5, Härnösand

Livgardet, Kungsängen

LÄTTLÄST

Regerande drottningar

De tre regerande drottningar Sverige haft är:

Drottning Margareta, regerade 1363–1380. Hon kallades Kung Byxlös, kvinnor på den tiden bar klänning.

Drottning Kristina, regerade 1632–1654.

Ulrika Eleonora, regerade 1718–1720.

Grundlagsändring

Därefter dröjde det 260 år, till 1980, innan kvinnor åter kunde bli tronföljare.

1 januari ändrades grundlagen från 1810, så 3 1/2 månad gamla Kronprins Carl-Philip förlorade arvsrätten till sin storsyster, 2 1/2 år gamla Prinsessan Victoria.

Drottning Kristina

Drottning Ulrika Eleonora

När Kung Carl XVI Gustaf (XVI = den 16:e) avsäger sig tronen eller avlider blir Kronprinsessan Victoria den fjärde regerande drottningen av Sverige, Drottning Victoria II (den andra).

Så länge grundlagen inte ändras igen kommer Sverige även efter henne få en regerande drottning, då Kronprinsessan Estelle blir Drottning Estelle I (den första).

I Europa från 1950-talet till nu

Beatrix av Nederländerna
30 april 1980-30 april 2013

Elizabeth II av Storbritannien
6 februari 1952 (officiellt i en ceremoni den 2 juni 1953)-

Margrethe II av Danmark
14 januari 1972-

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia,
riksdagen.se

Kronprinsessan Victoria och prinsessan Estelle

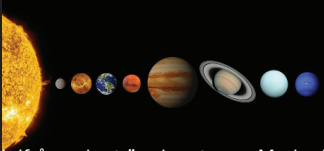

Drottning Elizabeth II av Storbritannien

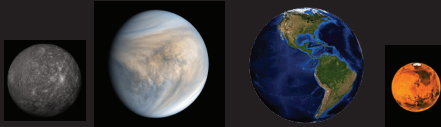
Drottning Margrethe II av Danmark

Rymden del 1:

Inifrån och ut är planeterna: Merkurius, Venus, Jorden, Mars, Jupiter, Saturnus, Uranus, Neptunus

Stenplanet/jordlika planet

Har en fast skorpa, ett flytande lager och längst in ett lager flytande metall.

Venus är den 2:a och nästan lika stor som jorden. ”Roterar baklänges”, dvs rör sig runt sin egen axel i motsatt riktning mot rörelsen runt solen. Den planet, förutom solen och månen, som lyser starkast. Saknar månar.

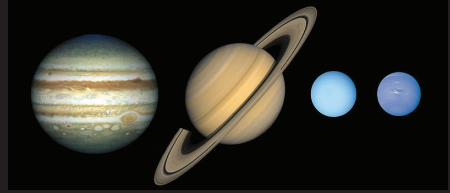
Jorden, Tellus/Terra på latin, är den 3:e planeten från solen (knappt 15 miljoner mil) och den största av dessa. Här finns alla kända levande varelser. Har en måne, månen.

Mars är den 4:e - 22,5 miljoner mil - och den näst minsta. Efter Venus den planet som syns bäst från jorden. Mycket järnoxid har gjort den röd.

Merkurius är den innersta och minsta planeten. Eftersom den ligger nära solen är den svår att se från jorden. Ytan är ganska lik månens, planeten har nästan ingen atmosfär. Saknar också månar.

Pluto upptäcktes först och var förut den minsta planeten, men klassas sedan 2006 som en dvärgplanet. Rysslands yta är större. Kallast.

Gasjätte

Består av metall eller sten, gaserna är helium och väte. De har ingen riktig yta, atmosfären blir tunnare ju längre ifrån kärnan. Ringar av is, sten eller sand.

Jupiter är den 5:e planeten från solen (cirka 75 miljoner mil) och klart störst. 2,5 gånger större än de andra tillsammans, 11 gånger större än jorden. Lyser vanligtvis 4:e starkast, Mars kan ibland se starkare ut.

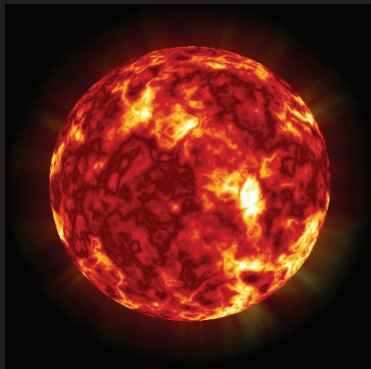
Saturnus är den 6:e (knappt 150 miljoner mil), näst störst. 9 gånger större än jorden. Liknar Jupiter; jättestor och snurrar fort runt sin egen axel (mittpunkt), så den plattas ut mycket och blir lite äggformad. Ringarna syns mycket mer och har varit kända mycket längre än de andra gasjättarnas.

Uranus är den 7:e (knappt 300 miljoner mil). Den går runt sin egen axel i motsatt riktning mot rörelsen runt solen. Det tar 84 år för Uranus att snurra ett varv runt solen. Kallast av planeterna, -224°C .

Neptunus är den 8:e, numera ytterst (drygt 450 miljoner mil). Som Uranus cirka 4 gånger större än jorden (Neptunus är något större) och väldigt lik - båda består främst av väte, helium och metan. Vindarna kan nå 220 mil i timmen, nästan ljudets hastighet. Den tidigare mörka fläcken var cirka 1600 mil stor.

Planeterna i vårt solsystem samt solen och månen

TEXT: Stina Palm

Solen är 1 392 700 meter i diameter, 400 gånger större än månen och ligger 400 gånger längre bort, vilket gör att de ser nästan exakt lika stora ut från jorden. Avståndet från jorden till solen är 15 miljoner mil.

Solljuset når jorden på 8 minuter och 20 sekunder.

Solen är en medelstor, relativt vanlig stjärna mitt i vårt solsystem, i utkanten av vår galax Vintergatan. Det är det största objektet i jordens närhet, 10 gånger större än Jupiter och drygt en miljon gånger större än jorden.

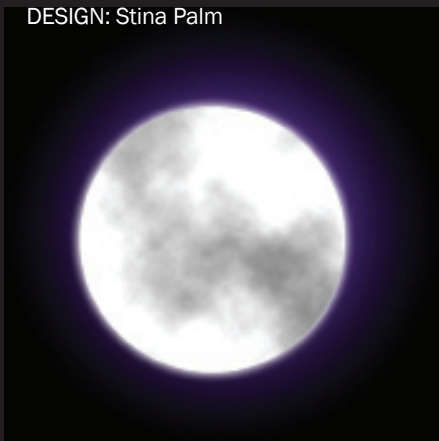
Den, och universum, bildades för cirka 4,6 miljarder år sedan. Den utstrålade energi i form av ljus och värme som når jorden är en förutsättning för allt liv.

Solen påverkar genom sin stora dragningskraft alla planeters rörelser i vårt solsystem.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: geologica.fi, Wikipedia, nrm.se, Facebook, sonvertunits.com, rymdstyrelsen.se, qura.com

DESIGN: Stina Palm

Månen, Luna på latin, är jordens enda naturliga satellit. Efter solen är månen, för att den ligger nära, det mest klarlysande på stjärnhimlen. Avståndet från jorden till månen är 37 500 mil.

Tidvatten (ebb och flod) på jorden är det månen som skapar.

Månen vänder alltid samma sida mot jorden eftersom den roterar exakt en gång runt sig själv för varje varv den rör sig runt jorden.

Månens yta består framför allt av två olika typer av landskap som kan ses med blotta ögat från jorden, de mörka "haven" (dock inte med vatten, det är lava) och de ljusare högländerna.

Vitlök och kapslar

Vitlöken har länge fungerat som medicinalväxt. Det är känt att den stimulerar vissa enzymer att bildas i levern. Den har än idag rykte om sig att kunna motverka sjukdomar, främst förkylning. Det är inte bevisat. Däremot har en del upplevt en lindring av symptomen. Om man inte vill äta rå vitlök finns kapslar.

Medicinkapslar

Just vitlöskapseln är lite speciell. Så här är vi mer vana att se medicinkapslar. Två delar, ofta i olika färger, som är ihopsatta.

TEXT OCH KAPSLAR: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia

Tidsplan tidning

Vi tar marstidningen som exempel.

Decembertidningen är alltid planerad att komma ut till Lucia. Då har vi den klar i månadsskiftet november/december.

I väntan på att den blir tryckt kan man börja med det man ska ha med i marstidningen.

Målet är att ha den packad och klar en vecka innan den ska komma ut i början av mars.

Då har vi sista inlämningsdag i mitten av februari.

När vi har gjort vårt jobb lämnar vi en fil med tidningen till tryckeriet, som vi tänker ska ha två veckor på

sig att trycka om något strular (ledighet, fel på skrivaren eller så).

Så när tidningen är klar på tryckeriet och vi hämtar den är det kanske månadsskiftet februari/mars.

Då ska vi packa tidningarna och sätta dit adresslappar.

Sedan ska tidningarna hämtas av de på Korvetten som ska dela ut dem, vissa delas ut av brukare på Papper och stygn respektive Korvetten.

Vi tänker att det kan ta en vecka eller två att åka runt till alla ställen som ska ha den.

TEXT: Redaktör Stina Palm

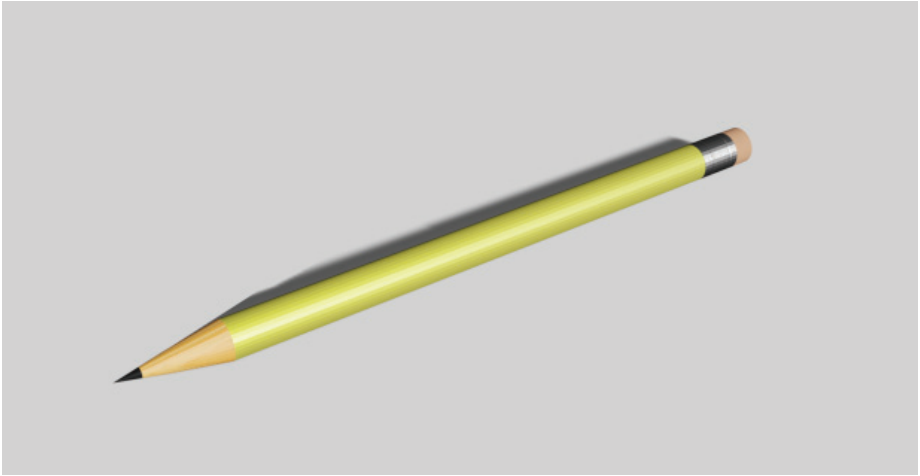
BLYERTS

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia

Material bestående av en blandning av grafit och lera som på papper gör mörka märken. Därmed fungerar det utmärkt att skriva med och används i pennor.

Av tyska Bleierz ("Bleierts" = bly-malm), då ett fynd av grafit misstogs för att vara något slags bly.

DESIGN: Stina Palm

Mineralvatten, Läsk & Must

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia, 80-talsreklam.se

Kort historia

1656 fick kemisten Urban Hjärne i uppdrag att leta "brunnsvatten".

Den första "läsken" (sötade drycken) bestod av vatten och citronjuice sötad med honung.

I slutet av 1700-talet började man utveckla teknik för att kunna kolsyra vatten. Man experimenterade med mineralvatten för att kunna göra det på konstgjord väg och lyckades bra.

När man sedan blandade kolsyrat vatten med kryddextrakt, safter och vin fick man fram smaksatta drycker, som sedan utvecklats till den moderna läsken.

I Sverige

Ordet läsk kommer från den äldre tyskans leschen (löschen), släcka. 1835 serverades troligen den första kolsyrade läsken. 1874 startades Apotekarnes i Stockholm för att förbättra kvalitén på mineralvatten och läsk.

Den första svenska läsken i flaska med etikett såldes 1905, men kallades då främst för smaksatt mineralvatten. Utmärkande för svensk läskbransch har varit de som tillverkat smakämnen som läsktillverkarna kunnat hålla i.

På 60-talet var skogsbärläsk vanligt. Korkarna var av metall och det var lätt att skära sig. Sommartid kunde den som körde bryggarbilen höra hur en efter en kork flög av, värme stiger uppåt.

Man importerade även läsk. Under 1970-talet skärptes kemikalie-reglerna, många läsksorter blev då blekare.

Trots det kom 1984 Vira Blåtira med tuttfrittismak (skumbanan tycker många) – som har kommit och gått.

Lightdrycker kom på 1980-talet.

Läsk utan kolsyra kallas ofta stilldrink.

Must

Egentligen betyder must råsaft (ren saft från frukt eller bär). Men det är inte ett skyddat livsmedelsnamn. Julmust (julöl på isländska) kom 1922 som ett alkoholfritt alternativ. Påskmusten kom i slutet av 1930-talet. Populariteten beror troligen på att smaken passar ihop med helgmaten.

MINA GLASFÅGLAR

Om glasblåsandets historia, verktyg och material

Del 2 av 3 TEXT OCH FOTO: Malin Stenberg

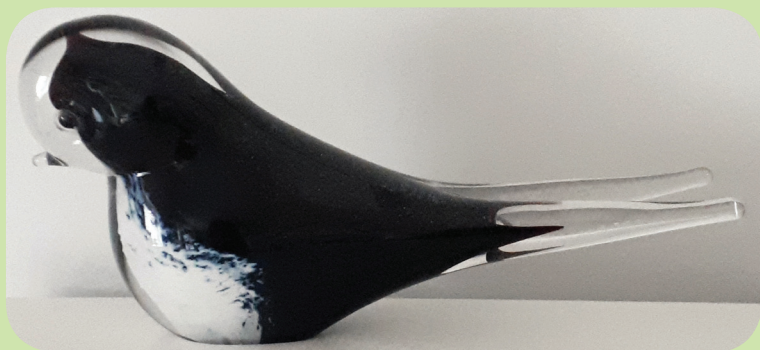
Ungefär 50 år före Kristus uppfanns tekniken för glasblåsning, men redan 5000 år tidigare kunde man tillverka enklare glasföremål. Den nya eran påbörjades genom upptäckten att man kunde blåsa in en liten mängd luft i uppvärmd glasmassa. Kosta Boda är det äldsta glasbruket i Sverige, det byggdes 1742. Glasblåsning är ett traditionellt hantverk som än idag bygger på den gamla tekniken.

När man tillverkar olika glasgrejer används många olika verktyg. Då använder man t. ex. blåsrör, domkraft, stålplatta, pincett, olika typer av saxar och slipmaskin. Man använder också tre olika ugnar och den första brukar kallas för "ugnen", den andra som används för att då och då värma upp glasmassan kallas ibland för "hål i väggen". I den tredje ugnen läggs glasföremålet in för att sakta kyla ner det till rumstemperatur. Detta hindrar föremålet från att spricka av så kallad värmestress.

Råmaterialet som används för att tillverka vanlig glasmassa och som används till glasblåsning består av: sand, soda, dolomit, kalksten, nefelin och sulfat. Olika typer av material används för att tillverka olika delar till olika glasföremål. Det man kan använda då är t.ex. små glasbitar, glastrådar, metallfolie och löv. Glaskonstnärer arbetar med olika tekniker för att skapa t.ex. glasfåglar.

**Del 3 kommer
i september**

Laxsida

Ingredienser:

1 st laxsida på 1-2 kg
1-2 st citroner
2 msk matolja eller rapsolja
Citronpeppar och salt eller
bara svartpeppar och salt

Sås:

Ca 450 g hackad spenat
2 msk smör
1 1/2 msk vetemjöl
1/2 dl mjölk
2 dl matlagningsgrädde
ev. 1-2 st vitlöksklyftor
2-3 nypor strösocker
1/2-1 tsk pressad citron
Salt och peppar

Tillbehör:

8-10 potatisar

TIPS! Pressa potatisen för ett festligare tillfälle och så att den kan suga åt sig av såsen.

i ugnen

Gör så här:

1. Sätt ugnen på 175 grader. Ta sedan fram en stor plåt och lägg på ett bakplåtspapper.
2. Lägg laxen på plåten och krydda efter tycke. Om citronpeppar används tänk på att det är salt i den blandningen, så fisken inte blir för salt.
3. Skär upp citronerna i skivor och lägg dem ovanpå laxen.
4. Ringla sedan över lite olja, stoppa in fisken i mitten av ugnen och grädda den i ca 20-25 minuter.
5. Medan fisken är i ugnen, skala och koka potatisarna.
6. Värm smöret och spenaten tillsammans i en liten kastrull.
7. Blanda ihop mjölet med mjölken och häll det i spenaten, häll sedan i grädden. Pressa ev. i vitlöksklyftorna, de höjer smaken på spenatsåsen. Rör i resten av ingredienserna.
8. Låt såsen koka sig lagom tjock, i ca 2 minuter.
9. När laxen, potatisen och såsen är färdig, servera och njut!

Påsktårta med

Ingredienser:

1 paket (3 delar)
Choklادتårtbotten

Fyllning:

Ca 150 g hallon
1-2 msk socker
Chokladpudding

Garnering:

2,5 dl vispgrädde
1 dl lemoncurd

Dekoration:

Ca 100-130 g marsipan
Gul, röd och grön karamellfärg
Ca 50 g ljus eller mörk blockchoklad
Färsk citronmeliss
1 ask Noblesse choklad
1 citron

Gör så här:

- 1)** Tina hallonen om de är frysta. Mosa dem sedan med sockret till en rinnande sylt med hallonbitar. Mängden socker beror på hur söt man vill ha sylten.
- 2)** Tänk efter hur många portioner chokladpudding som behövs till fyllning på båda bottenarna. Gör sedan puddingen efter instruktionen på förpackningen eller receptet.
- 3)** Lägg den första tårtbotten på ett tårtfat, bred på ett ganska tunt lager med sylt (ungefär hälften) så det täcker 1 cm från kanten på tårtbotten. Annars kan det rinna över när nästa botten läggs ovanpå. Bred halva satsen av chokladpuddingen ovanpå sylten och lägg på den andra tårtbotten.
- 4)** Gör lika som punkt 2 och lägg på den tredje tårtbotten. Vispa grädden lätt och blanda ihop den med lemoncurden. Rör ihop blandningen så den blir lite fastare, men inte för mycket så grädden blir smör.

TIPS! Gör tårtan 3-4 timmar före den serveras, då hinner de syltövertäckta bottenarna dra åt sig av sylten och tårtan blir saftig och god!

choklad & lemon curd

GJORT AV: Malin Stenberg

5) Bred gräddblandningen i ett tjockt lager ovanpå och i ett tunt lager runtom så att det täcker kanterna på tårtan.

6) Dela marsipanen i 4 ungefär lika delar. Färga de olika delarna med varsin färg. Några droppar i varje del räcker så det blir ljusa nyanser av rosa och grönt. Ta några droppar extra i den gula delen så den får en mörkare nyans. Lämna en del ofärgad.

7) Forma marsipanen till t. ex. påskharar, hönor, kycklingar och ägg. Smält chokladen i micron eller över vattenbad. I micron bränns den lätt, så håll koll och rör om ibland.

8) Doppa några ägg helt i choklad och några till hälften, använd en gaffel eller en sked för att ta upp de som är helt doppade. Använd fingrarna till hjälp för att doppa de andra till hälften, det är lättast så.

9) Tryck försiktigt fast noblessechokladen runt om tårtan. Dekorera ovasidan på tårtan med marsipanfigurerna, blad av citrönmeliss och lite rivet citronskal.

10) Skär upp en bit och njut!

De fem världsreligionernas heliga

Kristendom: Kyrka

En kyrka eller kyrkobyggnad är en byggnad avsedd för kristen (katolsk som i Latinamerika, Polen, Irland och protestantisk som i Norden och Tyskland) gudstjänst och religiösa studier.

Ordet kommer av grekiska kyriakon, "det som hör Herren till", "Herrens hus". Kyrkan tillhör en församling inom något eller några trossamfund. Varianter eller synonymer till kyrka kan – beroende på användning, utseende och kyrkligt sammanhang – vara katedral (domkyrka, dom), kapell, basilika, bönehus.

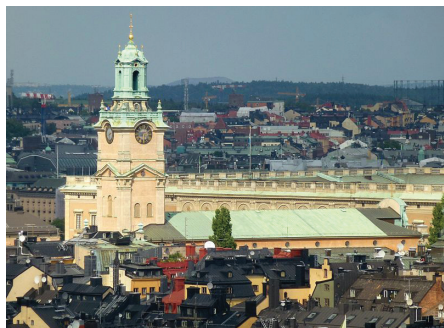
De flesta kyrkor är långsmala och vita, men det finns undantag.

Bollnäs kyrka i södra Hälsingland är en korskyrka – den ser ut som ett kors som är lika långt åt båda håll.

Söderhamns kyrka 4 mil österut är röd.

Alla kyrkor har inte sin klockstapel sittande på kyrkan.

På bilden är Storkyrkan i Stockholm.

Islam: Moské

Moskéer kan se väldigt olika ut men brukar ha minaret (böneutropstorn), varifrån en person eller (numera) högtalare kallar till bön fem gånger per dag och kupolformade tak, borggård och pelarhall. Utanför finns en gårdsplan där man tvättar sig innan bön. Innanför dörren eller i en speciell garderob tar man av sig skorna.

Ett märke i en vägg i bönesalen pekar ut riktningen för bönen (Mekka) och bredvid finns en hög predikstol.

Moskén har ofta avancerade mosaiker och kalligrafi, dock aldrig med bilder då detta skulle räknas som avgudadyrkan. Kvinnor och män ber åtskilda och oftast finns det en särskild plats avsedd för kvinnorna, i ett eget rum eller uppe på en läktare.

Ofta har moskéer mer än bara gudstjänstlokal. T. ex. bibliotek och matsal, stora har ibland även härbärg (tak över huvudet för hemlösa), sjukhus och religionsinriktad skola.

Moskéer används även för vigslar, begravningar och Ramadanfester.

Stockholms stora moské ligger vid Björns trädgård vid Medborgarplatsen på Södermalm. Rymmer cirka 2000 personer. Tar emot över 160 000 muslimer per år, cirka 21 000 icke muslimer.

hus och olika svenska varianter

Judendom: Synagoga

En synagoga är en judisk samlingslokal för tillbedjan och religiösa studier. Ordet synagoga betyder just samlingsplats.

På traditionella synagogor ses ofta just tolv fönster, som ska symbolisera de tolv judiska stammarna.

En synagoga är inte nödvändig för en judisk gudstjänst, den kan hållas nästan varsomhelst, om en minjan – 10 vuxna judar (i ortodoxa församlingar män) – finns närvarande.

Varje synagoga har en Bimah (läspulpet) och ett Aron Hakodesh eller Ark (ett skåp) åt öster (mot Jerusalem) där torahrullarna förvaras.

I ortodoxa synagogor sitter männen och kvinnorna åtskilda – ibland sitter kvinnorna bakom en skärm, Mechiza, ibland på en läktare, i konservativa samt reformsynagogor (googla) sitter de tillsammans.

Stockholms stora synagoga (bilden) på Norrmalm mitt i city är markerad som ett svenskt nationellt monument.

Buddhism och hinduism: Tempel

Både i buddhismen och hinduismen heter det heliga huset tempel. Även dessa används till mycket mer än religionsutövning. T. ex. kan man ofta finna indiska byars äldermän eller -kvinnor där, som har kunskap om byn och invånarna och kan hjälpa till med det mesta.

I Torsby i Värmdö kommun i Stockholm finns Buddhistiska Buddharamatemplet

Hinduiska templet Hindu Mandir i Helenelund, Sollentuna, Stockholm

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia, SO-rummet.se, bestglitz.com, sv.strephonsays.com, listor.se, flickr.com, stockholmsmoske.se, <https://preemptivelove.org/>, Youtube, SVT

Ärkebiskop Nathan Söderblom

TEXT OCH FOTO: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia, informationstavla,
svenskaakademien.se

Biografi

Lars Olof Jonathan
"Nathan" Söderblom
föddes 15 januari 1866
i Trönö prästgård i

Norråla pastorat i Söderhamns
kommun och växte upp i prästgården
i Bjuråker i Hudiksvalls kommun.

Han var son till komministern,
senare kyrkoherden Jonas Söderblom
och danska Nikolina Sophie Blume.

Barndomen präglades av faderns
starka religiositet. Efter Högre
allmänna läroverket i Hudiksvall
1883-1886 studerade Söderblom till
filosofie kandidat i Klassiska språk
vid Uppsala universitet.

Präst och ärkebiskop

1892, teologie kandidatexamen och
prästviges 1893 av Gottfrid Billing.

Hans första prästtjänst var vid
Uppsala hospital (mentalsjukhus),
vilket möjliggjorde vidare studier i
teologi. Han var även under studie-
tiden både vice ordförande och ord-
förande i Uppsala studentkår.

Söderblom blev utnämnd till ärke-
biskop den 14 maj 1914 och började
formellt tjänsten den 20 maj.

När min farmor gick på konfirmation
1925 i Ljusdal kom han på besök.

Som ärkebiskop ägnade han mycket
kraft åt fredsarbete och ekumenik
(allmänkyrklighet); höjdpunkten
nåddes vid det stora ekumeniska
mötet i Stockholm 1925.

Han blev en centralfigur i svensk och
internationell kristenhet med stort
engagemang i ungdomsfrågor.

Han talade svenska, engelska, tyska,
franska, italienska, latin, hebreiska,
grekiska, arabiska och persiska.

Söderblom blev vida berömd för sitt
fredsarbete, som var en reaktion på
första världskriget.

Familj

Han gifte sig 29 april 1894 med
Anna Forsell i Ersta kapell i
Stockholm. Paret fick 12 barn.
Det sista avled 10 december 2002.

Nathan Söderblom avled den 12 juli
1931 klockan 18.40 i Uppsala efter
en hjärtattack. Han och hustrun
ligger begravda nedanför en pelare i
koret i Uppsala domkyrka.

Hedersbetygelser

Filosofie hedersdoktor i Uppsala 1917.

Inspektör för Gästrik-Hälsinge nation och för Uplands nation.

29:e oktober 1919 invald som ledamot i Kungliga Musikaliska Akademien.

17 mars 1921 invald i Svenska akademien på stol 16 och inträdde 20 december samma år.

Ledamot av Kungliga Vetenskapsakademien 1925.

1930 fick han Nobels fredspris.

Svenska utmärkelser

Serafimerorden, 6 juni 1926.

Nordstjärneorden, 6 juni 1919.

Söderblomsällskapet

På 75-årsdagen av hans födelse bildades den vetenskapliga sammanlutningen Nathan Söderblomsällskapet. De ägnar sig dock inte åt Söderbloms person, utan hans vetenskapsområden, bl. a. religionshistoria.

Musikintresse

Han grundade Uppsala Domkyrkas Gosskör 1920 och var hederspresident i Sängsällskapet Orphei Drängar.

Han var även intresserad av svensk folkmusik och deltog som arrangör av spelmansstämmor.

Finns bl.a. representerad i 1986 års psalmbok med den välbekanta tonsättningen till psalm 200, I denna ljuva sommartid, tonsatt 1916.

Nathan Söderbloms födelsehem, numera Söderblomsgården som är bl. a. museum.

LÄTTLÄST

VATTEN

SALT VATTEN

Finns i hav (på Västkusten)

Där lever

makrill, havskräfta, havsräka, sik, torsk, sill (stor strömming)

Sik

Torsk

Makrill

Havskräfta

Havsräka

Sill

I en av världens saltaste sjöar
Döda havet i Asien
flyter man som en kork
när man badar.

BRÄCKT VATTEN

(en blandning av sött och salt)

Finns i Bottenhavet
och Bottenviken –
alltså här utanför och ner
förbi Stockholm.

Där lever strömming
(mindre sillar),
havsfiskar och sjöfiskar

Strömming

SÖTVATTEN

Sjöar, älvar, bäckar, åar.

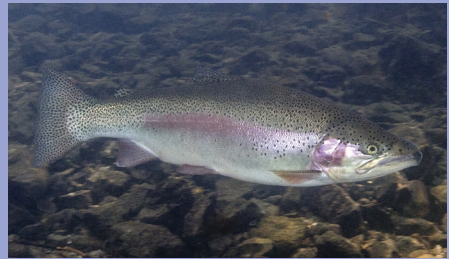
Där lever
öring, röding, regnbåge

Öring

Röding. FOTO: Jim Gaither

Regnbåge

TEXT OCH FOTO:
Stina Palm

KORSORD MOTSATSER

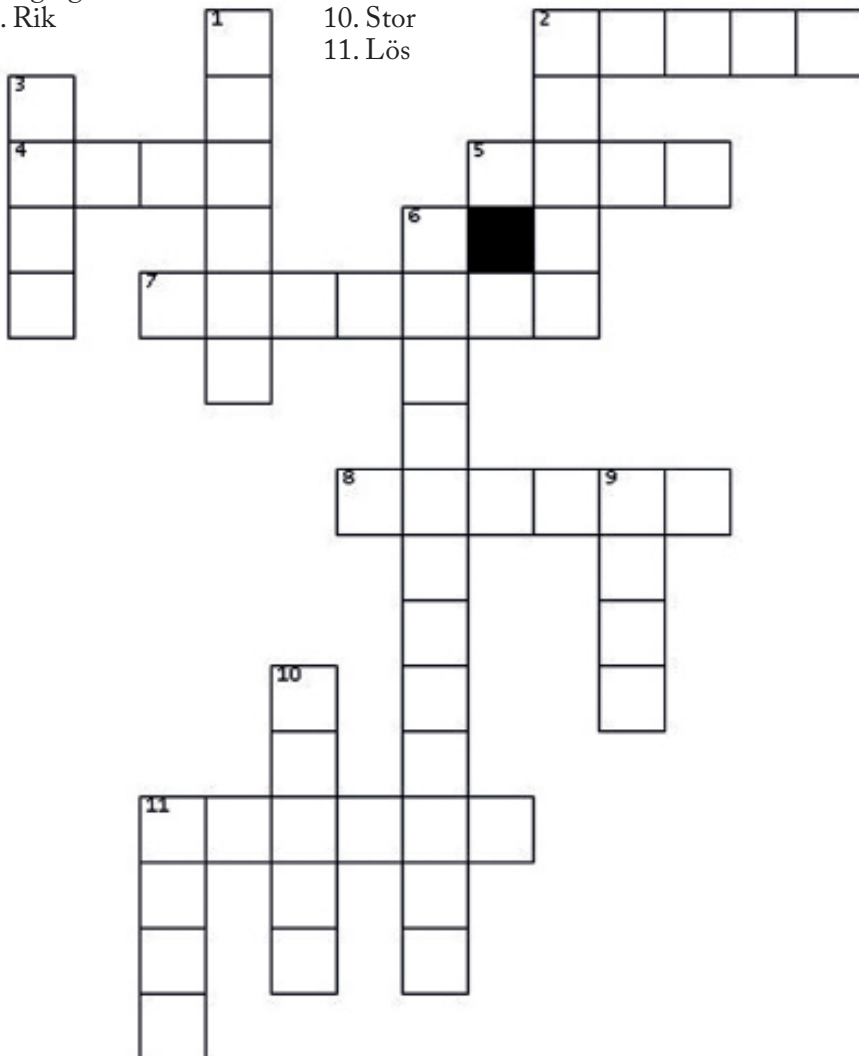
GJORT AV: Martin Feldt

Vågrät ->

- 2. Start
- 4. Hård
- 5. Varm
- 7. Vindstill
- 8. Regnigt
- 11. Rik

Lodrat ↓

- 1. Besvärligt
- 2. Vit
- 3. Tjock
- 6. Gigantisk
- 9. Ledsen
- 10. Stor
- 11. Lös

FINN FYRA FEL

GJORT AV: Charlotte Björk

FACIT PÅ S. 35

Lakrits och salmiak

Lakrits

En massa som framställs ur lakritsrot från ärtväxten Glycyrrhiza.

Glycyrrhiza växer naturligt från östra och södra Europa till östra Asien. Arten odlas i t. ex. Frankrike och Tyskland. I Sverige ser man ibland lakritsrot i trädgårdar.

Lakritsrot innehåller lakritsens viktigaste ingrediens och smakar sött. Lakrits är ett vanligt smakämne i godis och läkemedel, men förekommer även i t. ex. likör och glass. Lakrits-smak kan även vara ersatt eller förstärkt med anis. I godis kallas lakrits ibland sötlakrits, för att särskilja smaken från saltlakrits. I Europa produceras lakrits främst i Spanien, Italien och Turkiet (därav namnet Turkisk peppar förstäs).

Statistik

Svenskarna uppskattas äta cirka ett kilo lakrits per person och år. I övriga nordiska länder är siffran 50-150% högre.

Hälsofördelar och -risker

Lakrits som medicin

Lakritsroten (översta bilden) var förr en medicinalväxt, som såldes på apotek så sent som på 1970-talet. Det finns studier på djur som påvisar att glycyrrhizinsyra som finns i lakrits kan förebygga cancer.

Lakritsförgiftning

Överkonsumtion av lakrits – mer än 50 gram per dag – kan skada känsliga personer. Äts det ofta kan det orsaka kaliumbrist, ödem (vätskeansamling under huden eller i organ), högt blodtryck och förändringar i nivån av hormoner som reglerar saltbalansen. De flesta som ätit för mycket drabbas lindrigt, men det kan vara livshotande. I Sverige inträffar varje år ett tiotal fall av lakritsförgiftning.

Salt mat plus saltlakrits blir för mycket salt på en gång.

Halten av syra varierar mycket mellan t. ex. lakritsrot och lakritsextrakt samt mellan olika lakritsprodukter. I en nordisk rapport konstateras att mer än 50 gram om dagen innebär en risk för lakritsförgiftning om man är känslig.

Studier på gravida har visat att lakrits kan påverka foster.

Sedan 20 maj 2006 ska vissa lakritsprodukter i Sverige ha en varningstext enligt Livsmedelsverkets föreskrifter.

Salmiak

Heter även Ammoniumklorid (NH_4Cl) och är ett vitt salt som löser sig lätt i vatten.

Det är vita kristaller som också finns i mer eller mindre obearbetade stavar eller klumpar. Vid upphettning övergår de direkt från fast fas till gas, men i själva verket handlar det om nedbrytning till ammoniak och väteklorid. Vid lagring försvinner ammoniak hela tiden och ämnet blir surare efter hand.

Användning

Var från början tänkt att användas som/vid tillverkningen av kommersiellt gödningsmedel. Det har numera ersatts med fosfat- och sulfatbaserat.

Idag används det i saltlakrits och salmiakgodis samt som salt smaksättning av öl och popcorn.

för att göra rök till pyroteknik; ämnet hettas upp och då bryts det till ammoniak och väteklorid och när gaserna sedan svalnar igen så reagerar de med varandra och bildar åter salmiak i form av vit rök. Röken är inte farlig.

vid lödning för att sänka smältpunkten på det man ska löda och göra det mer lättflytande.

i lim till plywoodtillverkning.

som slemlösande ingrediens (Quilla-sirap) i hostmedicin.

för att sänka pH-värdet i artärerna.
ta bort syrafläckar.

i fönsterputs.

i hårfärg (det är därför det luktar så fränt på hårsalonger).

i ugnrensning och till rengöring av guld.

i salpetersyra.

i plaster.

I kylmaskiner (vissa kylskåp och vissa ishallar).

90% av världsproduktionen av ammoniumklorid används som gödselmedel vid risodling i Asien.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia, solbrillersalg.com, consupedia.se, angelfire.com

LÄTTLÄST

Internationell humor

Spett på kinesiska:
Long tung stong

Korridor på kinesiska:
Lång trång gång

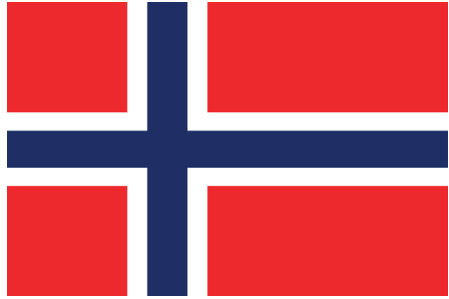
Finlands sämsta bärplockare:
Maski Halonen

Finlands näst snabbaste:
Hakki Hälinen

Finlands sämste boxare:
Ranta Runtiringen

Norges sämsta skidåkare:
Inge Glid

Sveriges sämsta rallyf rare:
Åke Vilse

Polens bäste boxare:
Slopocewski

Hur ser man att en bil  r
från Polen?

– På lacken

Hur ser man att bilen är från Spanien?

– Växellådan är Manuel

Vad kallas nattflyget till Ryssland?

– Sovjet

Ishockey-VM är avblåst på grund av Tun-is-i-en

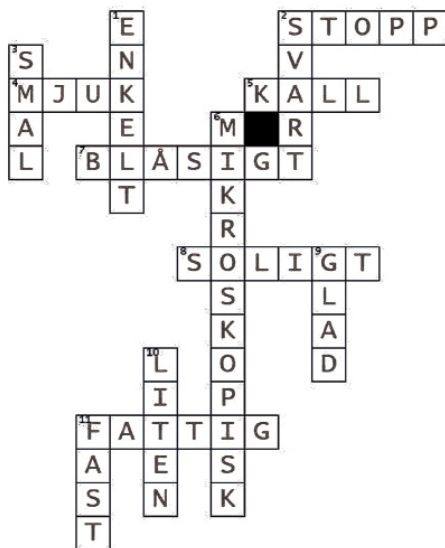

GJORT AV: Stina Palm, Malin Stenberg

KÄLLA: Facebook

FACIT

KORSORD

FINN FYRA FEL

PAPPER OCH STYGN

Papper och Stygn finns från och med mars på stan, i ComHemhuset, där Tele2 senast hyrde. Adressen är Storgatan 28.

TEXT OCH FOTO: Stina Palm

Omsorg Om Funktionshindrade har bytt namn och heter nu Funktionsstöd.

Marie Louise Bladh har slutat som Enhetschef. Hon är ersatt av Gunnar Stam.

Härnösands
kommun